

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 – 4 ระหว่างปีงบประมาณ 2539 – 2543 โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. วิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เป็นรายเขตโทรศัพท์ภาคเหนือในแต่ละปี โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้แก่ การวิเคราะห์โดยการเปรียบเทียบ (วิธีย่อส่วนตามแนวดิ่ง และวิธีอัตราร้อยละของแนวนอน) และการวิเคราะห์โดยวิธีอัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิเคราะห์มาจากงบทดลองของแต่ละเขตโทรศัพท์ ณ 30 กันยายน ของแต่ละปี แล้วผู้ศึกษานำมาจัดทำงบดุล งบกำไรขาดทุน เพื่อประกอบการศึกษาเท่านั้น ดังนั้นงบการเงินเหล่านี้จึงยังไม่ถูกต้องครบถ้วน เนื่องจากไม่มีรายการประกอบและไม่ผ่านการรับรอง เหมือนงบการเงินในภาพรวมขององค์การโทรศัพท์ฯ ที่ต้องผ่านการรับรองจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินก่อนการเผยแพร่ และองค์การโทรศัพท์ฯ ยังไม่มีนโยบายจัดทำงบการเงินแยกเป็นแต่ละเขตโทรศัพท์ หรือแต่ละฝ่าย เนื่องจากยังมีข้อจำกัดในการแบ่งแยกสินทรัพย์หนี้สินและทุนในบางรายการเป็นของแต่ละเขตฯ หรือฝ่ายโทรศัพท์ฯ ได้อย่างชัดเจน

2. เปรียบเทียบผลการดำเนินงาน โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินเฉลี่ย 5 ปี ดังนี้

2.1 ระหว่างแต่ละเขตโทรศัพท์ภาคเหนือ กับข้อมูลรวม 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

2.2 ระหว่างข้อมูลรวมของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ อันได้แก่ ส่วนงานที่มีรายได้ คือ 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ กับส่วนงานสนับสนุนซึ่งไม่มีรายได้ คือ ส่วนอำนวยการฝ่ายและกองตรวจสอบภายในภาคเหนือ เปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยในภาพรวมขององค์การโทรศัพท์ฯ ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายปฏิบัติการ (มีรายได้) กับฝ่ายสนับสนุน (ไม่มีรายได้)

2.3 ระหว่างข้อมูลรวมขององค์การโทรศัพท์ฯ กับข้อมูลรวมของบริษัทไทย เทเลโฟนแอนด์เทเลคอมมิวนิเคชั่น (ทีทีแอนด์ที) จำกัด

สรุปผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่าง 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ

ผลจากการศึกษาแบบย่อยส่วนตามแนวคิด พบว่ามีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเฉลี่ยร้อยละ 88.95 เนื่องจากเป็นกิจการสาธารณูปโภค จึงต้องลงทุนในสินทรัพย์ถาวรเพื่อนำไปสร้างรายได้ เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีสัดส่วนสินทรัพย์ถาวรสูงที่สุดเป็นร้อยละ 91.43 ของสินทรัพย์รวม ส่วนในด้านหนี้สินเป็นเงินประกันการใช้โทรศัพท์เฉลี่ยร้อยละ 6.71 เป็นหนี้สินหมุนเวียนเฉลี่ยร้อยละ 3.25 ที่เหลือเป็นส่วนของทุนซึ่งแยกเป็นบัญชีระหว่างกัน ส่วนเกินทุนจากการรับบริจาค และกำไรสะสมส่วนที่ยังไม่จัดสรร โดยเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีสัดส่วนของหนี้สินมากที่สุดรวมเป็นร้อยละ 11.20 ของสินทรัพย์รวม ส่วนบัญชีทุนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีกำไรสะสมส่วนที่ยังไม่ได้จัดสรรมากที่สุดเป็นร้อยละ 53.72 ของสินทรัพย์รวม ในขณะที่เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีสัดส่วนกำไรสะสมส่วนที่ยังไม่จัดสรรน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 27.84

ผลจากการศึกษางบกำไรขาดทุนแบบย่อยส่วนตามแนวคิด พบว่า เขตโทรศัพท์ฯ มีรายได้จากค่าบริการโทรศัพท์เป็นสัดส่วนเฉลี่ยร้อยละ 99.31 ที่เหลือเป็นรายได้อื่น ส่วนในด้านค่าใช้จ่ายเนื่องจากเป็นกิจการให้บริการจึงไม่มีต้นทุนการผลิตและต้นทุนขาย มีเพียงค่าใช้จ่ายหลักได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการบริหารงานทั่วไป ค่าใช้จ่ายในการให้บริการโทรศัพท์และซ่อมแซมบำรุงรักษา และค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ เป็นอัตราเฉลี่ยร้อยละ 24.56, 6.29 และ 28.95 ตามลำดับของรายได้รวม และเป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีกร้อยละ 1.47 ที่เหลือเป็นกำไรจากการดำเนินงานเฉลี่ยร้อยละ 38.73 โดยเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีกำไรจากการดำเนินงานสูงที่สุดเป็นร้อยละ 48.05 เนื่องจากมีพื้นที่ให้บริการในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน และเชียงราย ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจของภาคเหนือ มีจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ประมาณ 1 ใน 3 ของเลขหมายรวมของภาคเหนือจึงมีรายได้มากที่สุด ตรงข้ามกับเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 ซึ่งมีกำไรจากการดำเนินงานต่ำที่สุดเพียงร้อยละ 27.78 ของรายได้รวม เนื่องจากพื้นที่ให้บริการเป็นจังหวัดขนาดเล็ก คือ ลำปาง พะเยา แพร่ และน่าน รายได้จึงไม่มากและไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายให้สอดคล้องกับรายได้ อีกทั้งมีการลงทุนในสินทรัพย์ถาวรด้วยสัดส่วนสูงที่สุด จึงมีผลต่อค่าเสื่อมราคา ทุกเขตโทรศัพท์ฯ ไม่มีต้นทุนทางการเงินเนื่องจากภารกิจในการจัดหาเงินทุนดำเนินการโดยส่วนกลางและบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายของส่วนกลาง

ผลจากการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

1. อัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง พบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนต่ำที่สุดเฉลี่ยร้อยละ 2.88 เนื่องจากเป็นเขตขนาดใหญ่มีการจัดซื้อ / จัดจ้างมากกว่าเขตฯ

อื่น จึงมีหนี้สินมากกว่าและเมื่อหักยอดพัสดุคงเหลือออกเพื่อหาอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว พบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วต่ำที่สุดเพราะมีพัสดุในคลังมากที่สุด

2. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการดำเนินงาน พบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 มีระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ยเร็วที่สุด 81 วัน ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีระยะเวลาเก็บหนี้เฉลี่ยนานถึง 153 วัน ส่วนอัตรากារหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 มีอัตราส่วนสูงที่สุดเพราะมีพัสดุน้อยมากเป็นเพียงคลังย่อย (base - stock) ยังต้องอาศัยเบิกจากคลังอื่น อัตราส่วนนี้จึงไม่ได้แสดงผลการดำเนินงานอย่างแท้จริง และทำให้คลังพัสดุนขนาดใหญ่มีอัตราส่วนต่ำ สำหรับอัตรากារหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรและสินทรัพย์รวม พบว่าทุกเขตโทรศัพท์ฯ สามารถนำสินทรัพย์ที่มีอยู่ไปสร้างยอดขายได้เฉลี่ยเพียง 0.3 รอบ ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ค่อนข้างต่ำ

3. อัตราส่วนแสดงสภาพเสี่ยง พบว่า ทุกเขตโทรศัพท์ภาคเหนือ มีหนี้สินเฉลี่ยเพียงร้อยละ 9.96 ของสินทรัพย์รวมซึ่งค่อนข้างน้อยเพราะไม่มีภาระเรื่องเงินกู้สำหรับการลงทุนหนี้สินของเขตโทรศัพท์ฯ มีเพียงเงินประกันการใช้โทรศัพท์ ซึ่งองค์การโทรศัพท์ฯ เลิกเก็บเงินประกันสำหรับผู้ที่ยึดติดตั้งโทรศัพท์ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2544 เป็นต้นไป ส่วนเงินประกันที่เก็บไว้เดิมก็ต้องทยอยคืนให้แก่ผู้เป็นเจ้าของเลขหมาย หนี้สินอีกหนึ่งรายการที่เขตโทรศัพท์ฯ มีคือ เจ้าหนี้การค้าจากการจัดซื้อ/จัดจ้าง เพียงตามวงเงินที่ได้รับมอบอำนาจ

4. อัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร พบว่า เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีอัตราผลตอบแทนต่อค่าขายสูงที่สุดเป็นร้อยละ 48.83 และมีอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมมากที่สุดเช่นกัน แต่เป็นอัตราส่วนที่ไม่สูงนักเฉลี่ยเพียงร้อยละ 16.63 ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีอัตราผลตอบแทนต่อค่าขายและอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวมต่ำที่สุด เพียงร้อยละ 27.57 และ 7.80 ตามลำดับ อัตราส่วนนี้สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการควบคุมค่าใช้จ่ายของทุกเขตโทรศัพท์ภาคเหนือ โดยเฉพาะเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2

กล่าวโดยสรุป เมื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานทั้ง 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ พบว่า โดยส่วนใหญ่เขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 1 มีผลการดำเนินงานดีที่สุด รองลงมาคือเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 3 และเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 4 ส่วนเขตโทรศัพท์ภาคเหนือที่ 2 มีผลการดำเนินงานต่ำกว่าเขตฯ อื่น ๆ

2. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ ซึ่งประกอบด้วย ส่วนงานที่มีรายได้ 4 ส่วนงาน และส่วนงานสนับสนุนอีก 2 ส่วนงาน กับข้อมูลรวมของ องค์การโทรศัพท์ฯ ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายปฏิบัติการมีรายได้ 9 ฝ่าย กับฝ่ายสนับสนุนอีก 30 ฝ่าย

พบว่า ฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือมีสภาพคล่องมากกว่าองค์กรโทรศัพท์ฯ เพราะไม่มีภาระหนี้สินเงินกู้ยืมมาลงทุน ส่วนในด้านสมรรถภาพในการดำเนินงานจากข้อมูลพบว่า องค์กรโทรศัพท์ฯ เก็บหนี้ได้เร็วกว่าฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ ซึ่งข้อมูลที่นำมาคำนวณอาจคลาดเคลื่อนเนื่องจากใช้ยอดขาย ซึ่งมีทั้งยอดขายรวมทั้งเงินสดและเงินเชื่อ ส่วนอัตราการหมุนเวียนของพัสดุดึงเหลือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรและอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม พบว่า อัตราส่วนของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือสูงกว่าขององค์กรโทรศัพท์ฯ เพราะฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือมีสินทรัพย์ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของงานสนับสนุนน้อยกว่าขององค์กรโทรศัพท์ฯ ส่วนอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ ฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือไม่มีหนี้สินเงินกู้เพราะภาระในการจัดหาเงินกู้ดำเนินการโดยฝ่ายสนับสนุนในสำนักงานใหญ่ ในขณะที่องค์กรโทรศัพท์ฯ มีอัตราส่วนนี้เป็นร้อยละ 30.85 ซึ่งยังถือว่าหนี้สินค่อนข้างต่ำ เพราะมีเงินทุนส่วนหนึ่งจากรัฐบาลและรัฐบาลช่วยค้ำประกันเงินกู้ จึงต้องมีภาระในการนำส่งเงินร้อยละ 50 ของกำไรสุทธิที่ทำได้ในแต่ละปีให้แก่กระทรวงการคลัง และทุนอีกส่วนหนึ่งมาจากทรัพย์สินบริจาค หากองค์กรโทรศัพท์ฯ แปรรูปเป็นเอกชนก็จะได้รับระดมเงินทุนจากตลาดทุนและจ่ายผลตอบแทนในรูปแบบของดอกเบี้ยจ่ายและเงินปันผล สำหรับอัตราส่วนแสดงสมรรถภาพในการหากำไร ตัวเลขที่ใช้คำนวณเป็นกำไรจากการดำเนินงานคือใช้รายได้จากการให้บริการโทรศัพท์หักด้วยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พบว่า ผลตอบแทนต่อค่าขายและผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวมของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือมีอัตราส่วนสูงกว่าขององค์กรโทรศัพท์ฯ

กล่าวโดยสรุป เมื่อเปรียบเทียบข้อมูลของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือ และข้อมูลรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ พบว่า โดยส่วนใหญ่ผลการดำเนินงานของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือดีกว่าขององค์กรโทรศัพท์ฯ เนื่องจากค่าใช้จ่ายของฝ่ายโทรศัพท์ภาคเหนือเป็นเพียงค่าใช้จ่ายทางตรงของ 4 เขตโทรศัพท์ภาคเหนือ และงานสนับสนุนอีก 2 ส่วนงาน ยังไม่มีการปันส่วนต้นทุนจากฝ่ายสนับสนุนอีก 30 ฝ่าย ซึ่งบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายของสำนักงานใหญ่

3. เปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่างข้อมูลรวมขององค์กรโทรศัพท์ฯ กับของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ โดยข้อมูลของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ ที่นำมาใช้วิเคราะห์มีรายได้ตามสัญญาร่วมการงานและร่วมลงทุน ซึ่งบริษัททีทีแอนด์ทีฯ รับรู้รายได้เพียงร้อยละ 56.90 ตลอดอายุสัญญาสัมปทาน 25 ปี ส่วนในด้านค่าใช้จ่ายก็เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ผลต่างเป็นกำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่ายและรายการพิเศษ จากการศึกษาพบว่า องค์กรโทรศัพท์ฯ มีสภาพคล่องมากกว่าบริษัททีทีแอนด์ทีฯ เนื่องจากบริษัททีทีแอนด์ทีฯ มีหนี้สินที่ต้องชำระคืนภายใน 1 ปี สูงมาก ส่วนอัตราการหมุนเวียนของสินค้ำคงเหลือ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรและอัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม องค์กรโทรศัพท์ฯ มีอัตราส่วนมากกว่าของบริษัท

ทีทีแอนด์ทีฯ เนื่องจาก องค์กรโทรศัพทฯ รับรู้รายได้จากการให้บริการโทรศัพทเต็มยอดและมี รายได้จากการร่วมการงานอีกร้อยละ 43.10 ในขณะที่ บริษัททีทีแอนด์ทีฯ รับรู้รายได้ตามสัญญา ร่วมการงาน ส่วนอัตราผลตอบแทนต่อค่าขายและอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม องค์กร โทรศัพทฯ มีอัตราส่วนมากกว่าของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ เช่นกัน

กล่าวโดยสรุป เนื่องจากองค์กรโทรศัพทฯ เป็นรัฐวิสาหกิจที่มีการดำเนินงานมา นานกว่า 40 ปี มีการขยายการลงทุนเป็นระยะตามแผนงานประจำปีและตามนโยบายของรัฐบาล แม้สินทรัพย์บางรายการมีการตัดค่าเสื่อมราคาหมดแล้วแต่ก็ยังสามารถนำมาสร้างรายได้ ในขณะที่ บริษัททีทีแอนด์ทีฯ เป็นบริษัทมหาชน ซึ่งได้รับสัมปทานในการขยายบริการโทรศัพทมากถึง 1.5 ล้านเลขหมาย และดำเนินการแล้วเสร็จในช่วงเวลาเพียง 3 ปี จึงต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก และมี ภาระ ค่าใช้จ่ายต้นทุนทางการเงิน และค่าเสื่อมราคา โดยค่าเสื่อมราคาของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ มี 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นทรัพย์สินตามสัญญาร่วมการงานตัดจ่ายตามอายุสัญญาสัมปทานและ ทรัพย์สินในการดำเนินงานของบริษัททีทีแอนด์ทีฯ โดยตรง ตัดค่าเสื่อมราคาตามอายุการใช้งาน จึงไม่สามารถเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระหว่าง 2 องค์กรนี้ได้อย่างแท้จริง หากมีผู้สนใจจะ ทำการศึกษาเปรียบเทียบควรทำการศึกษาข้อมูลโดยละเอียดมากกว่านี้ เพื่อให้ผลการศึกษา ชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของเขตโทรศัพทภาคเหนือที่ 1 – 4 พบว่า ข้อมูล ทางการเงินที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์นั้นเป็นเพียงข้อมูลส่วนหนึ่งยังไม่ใช่ข้อมูลทั้งหมดของแต่ละ เขตโทรศัพทภาคเหนือ เนื่องจากองค์กรโทรศัพทฯ ประกอบด้วยส่วนงานระดับฝ่ายที่มีลักษณะ การบริหารการจัดการที่แตกต่างกัน มีส่วนงานที่เป็นศูนย์ค่าไรอันได้แก่ ฝ่ายโทรศัพทนครหลวง และฝ่ายโทรศัพทภาค และส่วนงานที่เป็นศูนย์ค่าใช้จ่าย อันได้แก่ ฝ่ายสนับสนุนต่าง ๆ องค์กร โทรศัพทฯ จึงควรปรับปรุงระบบบัญชีให้มีการปันส่วนค่าใช้จ่ายจากหน่วยงานที่เป็นศูนย์ค่าใช้จ่าย ไปให้แก่หน่วยงานที่เป็นศูนย์ค่าไร เพื่อจะได้แสดงต้นทุนที่แท้จริงของแต่ละหน่วยงาน จะทำให้ วิเคราะห์ผลการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น และสามารถศึกษาเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของ องค์กรอื่นได้ด้วย